

де његов пример.⁷⁸ Ти Милутинови преговори са папом сигурно стоје у вези са нешто раније отпочетим ратом са братом Драгутином.

Када се појавила нова спољнополитичка опасност у виду савеза који су склопили Карло Валоа, Филип Тарентски и млетачки дужд, краљ Милутин је 1306. пожурио да склопи уговор са Филипом Тарентским, сином Карла II Анжујског.⁷⁹ Иако је текст самог уговора непознат, узима се да је тада краљ Милутин дао заклетву о „извесним стварима“ које су уговорили његов легат Стефан, скадарски епископ и Филип Тарентски и његови пратиоци. На основу потоње повеље коју је краљ Милутин издао породици Жаретић у сврху потврде поседа, М. Пурковић сматра да се краљ лично састао са Филипом Тарентским јер у поменутој повељи стоји да је ту потврду испословао „војвода Дабижив по Ромањој Луци, када се састајало краљевство ми с деспотом“.⁸⁰ Услед јачања коалиције са Запада чији је крајњи циљ био освајање Цариграда, краљ Милутин је послао изасланике, добре познаваоце латинског језика, у Авињон, будући да је папа Климент V тамо столовао, како би папи пренели његову жељу да прихвати римокатоличку веру.⁸¹ Исти посланици су послати и Карлу од Валоа у циљу склапања савеза између њих. Уговор о савезу склопљен је 27. марта 1308. године. Обе стране су се обавеза-

ле на пријатељство и узајамну подршку у рату против Византије, а Карло од Валоа је, између осталог, пружио српском краљу заштиту од напада других чланова коалиције изузев Филипа Тарентског.⁸² Папа је, убрзо затим, 1. априла 1308, упутио писмо краљу Милутину из кога се види да је озбиљно схватио његову жељу да прихвати римокатоличко учење и ставио га под своју заштиту и изложио учење „quam te, clerum et populum Regni tui profiteri, et a vobis recipi ac acceptari volumus...“ Папа је означио неколико угледних црквених великодостојника да изврше мисионарски посао и спроведу све договорено у дело.⁸³ Истог дана је писао и једном фрањевцу и означио га да буде краљев духовник на двору.⁸⁴ Међутим, како је Карлова амбициозна политика према Истоку посустајала, а Милутинова жеља да пређе у римокатоличанство била инспирисана искључиво политичком добити, до уније није дошло.⁸⁵

Не зна се ништа о ставу Српске цркве поводом Милутинових преговора са папом. Може се само претпоставити да је одани Милутинов сарадник и пријатељ архиепископ Јевстатије II био обавештен од краља какви су његови стварни планови у вези са прихватањем уније и политичкој природи истих. Сва сарадња са папством и цркве-

⁷⁸ *Monumenta Hungariorum*, I, 410.

⁷⁹ М. Антоновић, *Црквена историја краља Милутина према северној Албанији у светлу западних извора*, ур. Д. Бојовић, *Манастир Бањска и доба краља Милутина*, Ниш – Косовска Митровица – Манастир Бањска, 2007, 19–30, 21; А. Узелац, Б. Радовановић, *Црквена и световна историја краља Милутина према западним силама почетком XIV века – неколико нових зајажња*, ур. Д. Бојовић, *Свети цар Константин и хришћанство*, I, Ниш 2013, 593–608, 593–594.

⁸⁰ М. Пурковић, *Авињонске папе и српске земље*, Пожаревац 1934, 8.

⁸¹ М. Пурковић, *Авињонске папе*, 11–16.

⁸² Према уговору, Милутин се обавезао да ће дати и помагати помоћне трупе при нападу поменутих савезника на Цариград. Карло од Валоа је том приликом признао Милутину поседе које је он већ био освојио и добио као део мираза од таста Андроника II. Такође, уговором је предвиђено да се Милутинова кћи Царица уда за сина Карла од Валоа, али до тога није дошло, L. Mavromatis, *La fondation de l'empire serbe. Le kralj Milutin*, Thessalonike 1978, 131; *ИСН*, I, 456 (С. Ђирковић); А. Узелац, Б. Радовановић, *Црквена и световна историја*, 594–595.

⁸³ *Monumenta Slavorum*, I, 127–130.

⁸⁴ *Monumenta Slavorum*, I, 130; М. Пурковић, *Авињонске папе*, 14–15.

⁸⁵ О промени Карлове политике, М. Пурковић, *Авињонске папе*, 16; А. Узелац, *Црквена и световна историја*, 597.

на политика се у случају краља Милутина можда најбоље може описати речима састављача списа *Опис Источне Евроје*, који је припадао кружоку папе Климента V, који наводи да краљ Милутин „...преко сваке мере прогони католике и мрзи их, а због страха од господина Карла покушава да покаже неки знак оданости према Римској цркви да би Римска црква спречила господина Карла да га нападне. Из истог разлога настоји и да задобије пријатељство господина Карла. Али у ствари све је лаж и ниједно обећање неће одржати, осим ако се преко сваке мере не уплаши...”⁸⁶ Са-

⁸⁶ *Anonymi Descriptio Europae Orientalis*, прир. Т. Живковић, В. Петровић, А. Узелац, Београд 2013, 126–127. Састављач поменутог списа несумњиво је имао добре информације, а можда је и сам боравио у Србији као део папског посланства, А. Узелац, *Црквена и свейовна политика*, 598–600; М. Поповић, *Српска краљица Јелена*, 92.

стављач, дакле, даје врло негативну оцену краљевог држања и, по свој прилици, прецизну слику Милутинових стварних намера по питању уније, али чини се не и по питању односа према самим припадницима римокатоличке вере. Зна се да је краљ Милутин био ктитор и дародавац римокатоличких богомоља, бенедиктинских опатија Светих Сергија и Вакха и Свете Богородице, те да је поштовао држање краљице Јелене, његове мајке, према римокатолицима. Зна се и да је краљица Јелена несребично помагала проповедничке редове, а према познијој традицији била је ктитор многих римокатоличких задужбина у Приморју.⁸⁷ Такође, позната је и његова сарадња са припадницима римокатоличког

⁸⁷ Г. Суботић, *Краљица Јелена Анжујска – ктитор црквених сјоменика у Приморју*, ИГ 1–2 (1958) 131–147.

89. Остаци манастира Светих Сергија и Вакха на Бојани

90. Остаци манастира Светих Сергија и Вакха на Бојани